تتمه بحث در رابطه با عبارت علامه « احبها الی قرائة عاصم»

> و قد علم ممّا ذکر حال المقام الثالث. و قد تحصّل من المقامین علی القول الأوّل فی المقام الثانی أنّ کلّ ما ورد إلینا متواترا ً من السبع فهو متواتر إلی النبی صلی الله علیه و آله و سلم و ما اختلفت الروایة فیه عن أحدهما یعدل عنه إلی ما اتفقت فیه الروایة عن القارئ الآخر، لأنّه لیس بواجب و لا مستحبّ عند الکلّ اتباع قراءات الواحد فی جمیع السورة و لا مانع عندهم من ترجیح بعضها علی بعض لسلامته من الإدغام و الإمالة و نحو ذلک و إن کان الکلّ من عند الله تعالی نعم یتجه المنع إن کان نعم یتجه المنع إن کان المرجّح لإحداهما یمنع من الاخری و لم یسمع ذلک إلاّ من الرازی و ظاهره الاتفاق علی خلافه[1]

به صفحه هفتم رسیدیم. در صفحه ششم خیلی مسائل مهمی هست که به آنها بر میگردیم. جلسه قبل در صفحه هفتم بودیم که وقت تمام شد. فقط فخر رازی بوده که گفته بعضی از قراء بعض دیگر را منع میکردند.**«ظاهره الاتفاق علی خلافه»؛** یعنی هیچ کسی با فخر رازی موافق نیست. شاهد ایشان چیست؟ اینکه علامه حلی در منتهی میفرمایند: **«صحّت صلاته بلا خلاف»؛** یعنی حرف فخر تحقیقی نیست. چرا؟ چون اگر دیگری را منع میکرد، دیگر نمی گفت نمازش درست است. او میگوید قرائت من را بخوان، نه قرائت او را. خب اگر منع میکرد که نمی گفتند «صحّت بلاخلاف». بلکه «فیه خلاف» میشد، چون مانع میگوید که نمازت درست نیست. پس عبارت «ظاهره الاتفاق علی خلافه» یکی از جملههای بسیار پر نفع و پر فایده مفتاح الکرامه است. جواب محکمی به فخر رازی است که در اینجا اشکال را مطرح کرده است.

خب عبارت منتهی چه بود؟ فرمودند:

> و أحبّها إلیّ قراءة عاصم بطریق أبی بکر بن عیّاش و طریق أبی عمرو ابن العلاء فإنّهما أولی من قراءة حمزة و الکسائی لما فیهما من الإدغام و الإمالة و ذلک کلّه تکلّف، و لو قرأ بذلک صحّت صلاته بلا خلاف، انتهی. و ظاهره فیه القول بتواترها إلی النبی صلی الله علیه و آله و سلم. و أمّا القائلون بتواترها إلی أربابها فقط فلا

> **یتجه علیهم إیراد الرازی[2].**

«و أحبّها إلیّ قراءة عاصم بطریق أبی بکر بن عیّاش و طریق أبی عمرو ابن العلاء»؛ هفته قبل آقا احتمالی را مطرح فرمودند. ایشان فرمودند احتمال دارد عبارت متنهی به این صورت باشد: **«و أحبّها إلیّ قراءة عاصم بطریق أبی بکر بن عیّاش و طریق أبی عمر»؛** یعنی حفص بن سلیمان. **«و ابن العلاء»؛** ابن العلاء یعنی همان ابوعمرو بصری.

«فإنّهما»؛ عاصم و ابن العلاء، **«أولی من قراءة حمزة و الکسائی»؛** این احتمال را فرمودند که کلمه «طریق» به کار رفته بود. فقط همین بود که در زمان علامه، راوی معروف عاصم همین حفص و ابن عیاش بوده است. ما راوی دیگری نداریم که ایشان بگویند قرائت عاصم به‌عنوان متواتر زمان علامه حلی باشد، در طریق تیسیر و سبع صغری. لذا این مبعد این احتمال است. چرا؟ چون اگر میخواستند عاصم را بگویند میگفتند «من قرائة عاصم و ابن العلاء».

شاگرد: عبارت را دوباره بخوانید.

استاد: «**و أحبّها إلیّ قراءة ...**». البته در متنهی تعبیری «احب القرائات» است. وقتی این عبارات از کتب دیگری نقل میشود این حالات را دارد. متنهای که من دارم دو جلدی است؛ جلد اول، صفحه ۲۷۳ است.

> **و أحبّ القراءات إلیّ قرأه عاصم من طریق أبی بکر بن عیّاش، و قراءة أبی عمرو بن العلاء، فإنّهما أولی من قراءة حمزة و الکسائی؛ لما فیهما من الإدغام و الإمالة و زیادة المدّ، و ذلک کلّه تکلّف، و لو قرأ بهما صحّت صلاته بلا خلاف[3]**

البته آن چه که در چاپ کتاب ما است «و أحبّ القرآن» آمده است.معلوم است که «قرائات» بوده و ناسخ به این صورت نوشته است. در چاپ جدید قرائات است. چون آنها با نسخه‌های متعدد دیده‌اند.

«إلیّ قرأه عاصم من طریق أبی بکر بن عیّاش، و قراءة أبی عمرو بن أبی العلاء»؛ نسخه نرم‌افزار «ابی» ندارد.**«فإنّهما أولی من ...»؛** این عبارت متنهی است.

این احتمالی که ایشان مطرح کرده‌اند فعلاً باشد تا به آن برسیم.

شاگرد: چون از آن جزوه میخوانید تغییری کرد است. «احبّ القرائات الی ما قرأه عاصم من طریق أبی بکر بن عیّاش، و طریق أبی عمرو بن أبی العلاء» است.

استاد: این دیگر صاف است. فقط کلمه «طریق» به‌معنای لغوی خودش به کار رفته است، نه به‌معنای اصطلاح خودش. چون این راوی است و ابوعمرو هم قاری است، نه طریق.

شاگرد: طبق اصطلاحی که فرموده بودید، نفر اول راوی میشد و نفر بعدی طریق میشد، درحالی‌که برخی از راویهای قرا خودشان واسطه میخورند. درحالی‌که ذو الواسطه باید راوی باشد و اینها طریق باشند.

استاد: مثلاً سوسی و دوری که از ابی عمرو روایت می‌کنند، از طریق یزیدی روایت می‌کنند. ای مثلا در سبع صغری از حفص که روایت می‌کنند تنها از طریق اشانی است. اینها هست.

شاگرد: قبلاً اصطلاحی می‌فرمودید.

استاد: متوجه هستم که چه می‌فرمایید. فعلاً در اصطلاح این است که سوسی و دوری راوی هستند. نه طریق.

شاگرد: اصطلاحی که قبلاً فرموده بودید این نیست. فرموده بودید نفر اولی که از قاری نقل می‌کند، راوی می‌شود و نفرات بعدی همه طریق می‌شوند.

استاد: اگر نفر اول را گفتم شاید مسامحه بوده.

شاگرد: مالک راوی چیست؟

استاد: مالک راوی همین چهارده نفری هستند که در طریق شاطبیه و تیسیر قرار گرفته‌اند.

شاگرد: این چهارده تا که مصادیق آن می‌شوند.

استاد: بله، همین چهارده تا راوی هستند و در بیست تا هم ما بیست راوی داریم. اویس و ادریس و ... .

شاگرد: می‌خواهم ببینم با اینکه واسطه به آنها خورده است، چرا به اینها راوی می‌گویند؟ به‌خاطر اینکه اینها شاگرد پرور بودند و محل اعتمادی بودند که بعد از اینها کلاسهای اقراء مفصل بسط پیدا کرده است. لذا اینها راوی شده‌اند. خود ابن کثیر هم همینطور است. مثلاً ابن مجاهد با چند واسطه نقل می‌کند. استادش از رواة ابن کثیر است.

شاگرد: به خود ابن مجاهد راوی می‌گویند؟

استاد: نه، او طریق است.

شاگرد: با اینکه او هم همین حالات را داشته است؛ هم شاگرد پرور بوده و ... .

استاد: نه، او طریق به یک راوی است. قنبل استادش بود؟! ما که درس اینها را نخوانده‌ایم، هر چه حافظه ما یاری کند می‌گوییم. علی ای حال اینها چیزهای جا افتاده‌ای است. اگر ما از سر ضعف حافظه ای تازه کار بودن، بعضی از نکات را ندانیم عیبی نیست. علی ای حال کتب مفصل است و اصطلاحات هم در خیلی از جاها جا گرفته است.

شاگرد۲: اینکه سوسی و دوری را راوی می‌دانند اما یزیدی را راوی نمی‌دانند، به این دلیل است که می‌گویند التزام این دو راوی به این قرائت باعث شد که به آنها راوی بگویند. نه اینکه یزیدی راوی نباشد. چون این دو نفر التزام به این قرائت داشتند آنها را راوی می‌گویند اما یزیدی هم به این قرائات می خوانده و هم به قرائات دیگر.

استاد: التزام که نه، مثلاً خود خلف هم قاری است و هم راوی است. التزامی ندارد به ... .

شاگرد: در مقام اختیار که اختیار خودش را دارد ولی در مقام روایت به آن قرائت التزام دارد.

استاد: افراد القرائه را که باید داشته باشد. طریق هم همینطور است. وقتی یک طریقی میخواهد به حفص برساند، آن طریق باید مقرای باشد که حتماً اسم ببرد. لذا التزام به افراد القرائه ظاهراً نیاز است.

---

[1]مفتاح الكرامة في شرح قواعد العلامة (ط-جماعة المدرسين)، ج۷، ص۲۱۹

[2]همان

[3]منتهى المطلب في تحقيق المذهب، ج۵، ص۶۵

بازبینی #2
ایجاد شده 2 مه 2024 12:55:21 توسط ... .
به روزرسانی شده 6 ژوئن 2024 12:22:39 توسط ... .